

Saksnummer	Utvalg	Møtedato
	Formannskapet	22.04.2015
	Bystyret	07.05.2015

Røst kommune - intensjonsavtale om digital fusjon og samarbeid om utvikling av nye Røst kommune.

Forslag til innstilling

1. Bodø bystyre godkjenner vedlagte intensjonsavtale med Røst kommune om digital fusjon og samarbeid om utvikling av nye Røst kommune.
2. En slik godkjenning i pkt. 1 forutsetter at man får gjennomslag i departementet om at Røst kommune sin grunnorganisasjon må forsterkes slik at kommunen kan lykkes med å utvikle et sterkere og mer forpliktende interkommunalt samarbeid. Det forutsettes også at Bodø kommune får kompensert sine kostnader i forbindelse med avtalen fullt ut, og at Røstmodellen kvalifiserer til reform – og engangsstøtte etter samme prinsipper som kommuner som slår seg sammen.
3. Værøy kommune tilbys å være med på felles søknad om modellforsøk sammen med Røst og Bodø kommuner under samme forutsetninger.

Sammendrag

Røst kommune har besluttet å trekke seg fra utredningen om kommunesammenslåing i Lofoten, og orienterer seg nå mot Bodø og Salten. Forhandlingsutvalgene i Røst og Bodø kommuner har på bakgrunn av dette utviklet intensjonsavtale om digital fusjon og samarbeid om utvikling av nye Røst kommune (jfr. trykt vedlegg.)

Intensjonsavtalen innebærer at Røst kommune fortsetter som egen kommune, men med et forpliktende lovregulert vertskommunesamarbeid med Bodø kommune. Avtalen legger opp til at det skal utvikles felles søknad om modellforsøk med tildeling av nasjonale prosjektmidler. Gjennom søknaden søkes også avklaring på om kommuner som velger Røstmodellen kvalifiserer for reform – og engangsstøtte etter samme prinsipper som kommuner som slutter seg sammen.

Intensjonen i avtalen er at Røstmodellen skal være etablert som modellforsøk innen utløpet av 2015.

Et utvidet samarbeid med Røst er viktig av strategiske årsaker (fiskeri, reiseliv, sikkerhet/beredskap og Røst sin geografiske plassering), men det forutsettes at Bodø kommune fullt ut får kompensert de reelle kostnader med dette.

I samtaler med Værøy kommune framkommer det at denne kommunen på mange måter er i samme situasjon som Røst med ekstreme avstandsulempes m.m. En vil derfor tilby Værøy å være med på felles søknad om modellforsøk sammen med Røst og Bodø. At Bodø får kompensert de reelle kostnader med dette gjelder også her.

Saksopplysninger

Røst kommunestyre fattet i KS-sak 087/13 vedtak om å utrede muligheten for Røst til å bestå som egen kommune, samt alternativet med Røst som en del av Bodø kommune. I den forbindelse har Røst kommune engasjert NIVI analyse v/Geir Vinsand, som har utarbeidet rapporten «Kommunereform på Røst – utfordringer og veivalg» (trykt vedlegg). I følge denne rapporten står Røst kommune overfor 2 hovedmodeller for oppfølging av kommunereformen. Modell 1 innebærer kommunesammenslutning og modell 2 innebærer videreføring av egen kommunestatus supplert med et forpliktende lovregulert vertskommunesamarbeid for å sikre likeverdige velferdstjenester (Røstmodellen). Denne rapporten vektlegger at Røstmodellen kan vise seg å bli et første skritt mot kommunesammenslåing, samtidig som modellen også kan vise seg å bli en permanent for unntaksforvaltning som er godt tilpasset den ytterste periferi flere steder i landet.

Vedlagte intensjonsavtale er basert på modell 2, Røstmodellen, som innebærer et utvidet vertskommunesamarbeid.

Vurderinger

Røst har en ekstrem geografisk lokalisering 10 mil ut i havet vest for Bodø og 5 mil sør for Lofotodden (i Moskenes kommune). Nærmeste nabo er Værøy på motsatt side av Røsthavet, 2,5 mil i nordøst.

Røst er geografisk en del av Lofoten og administrativt sett en del av Salten. Røst er medlem i Lofotrådet og deltar i flere interkommunale samarbeidsordninger sammen med de andre kommunene i Lofoten. Samarbeid om fiskeri og annen næringspolitikk er utviklet mot Lofoten og delvis også Vesterålen.

Røst har likevel sin tyngste administrative tilhørighet til Salten. Røst kommune tilhører Salten når det gjelder politi, sykehus, rettsvesen og kirkeforvaltning, og de fleste ungdommer fra Røst går på videregående skole i Bodø.

Røstmodellen er basert på fire grunnleggende prinsipper:

1. Opprettholdelse og videreføring av Røst som nasjonal fordelingsenhet og egen kommune med fullt juridisk og finansielt oppgaveansvar.
2. Forsterkning av kommunens grunnorganisasjon til et faglig forsvarlig minimumsnivå for ivaretagelse av lokal oppgaveløsning og bestillerkompetanse.
3. Overgang til et langsiktig forpliktende samarbeid om kompetansekrevende oppgaver basert på vertskommuneregelverket i kommuneloven.
4. Langsiktig finansiering av kommunens grunnorganisasjon og kostnader som følger med omstilling til et utvidet vertskommunesamarbeid.

Røst er i dag dimensjonert med 51,9 årsverk. Så sent som i 2009 var kommunen dimensjonert med 63,7 årsverk. NIVIs analyser tyder på at kommunen er betydelig underdimensjonert for å ivareta lovpålagte oppgaver i tråd med nasjonale mål og føringer. Behovet for økte stillinger for å sikre en minimumsforvaltning gitt dagens oppgaver, inkludert nødvendig bestillerkompetanse ovenfor vertskommunen, dreier seg om minimum 10 nye stillinger.

I stortingsmeldingen «Kommunereformen – nye oppgaver til større kommuner» (meld.St.14 2014/2015) blir vertskommunemodellen drøftet. Selv om generalistkommunesystemet skal være

hovedmodellen for kommunesektoren sies det følgende: «For å sikre kvaliteten i det offentlige tjenestetilbudet foreslo ekspertutvalget i første delrapport at det skal være adgang til å pålegge interkommunalt samarbeid som en løsning hvor geografiske avstander gjør at kommuner ikke kan slå seg sammen. I lys av kommunereformens mål og prosess vil det samtidig være naturlig å utrede og belyse andre vilkår enn at det foreligger for store geografiske avstander som grunnlag for å pålegge kommuner å samarbeide. Formålet med en slik samarbeidsregel vil være å sikre innbyggerne et forsvarlig tilbud. Den framtidige kommunestrukturen og omfanget av nye oppgaver til kommunene vil kunne gjøre avgjøre omfanget av slik pålagte samarbeid. Departementet tar sikte på å fremme forslag for Stortinget om dette våren 2017, samtidig med en samlet lovproposisjon om overføring av nye oppgaver til kommunene og forslag om ny kommunestruktur og nytt folkevalgt regionalt nivå.»

Regjeringen vil dermed vurdere å pålegge interkommunalt samarbeid for å sikre innbyggerne et forsvarlig tilbud. I den forbindelse bør det være interessant for fylkesmann og departement å teste ut og vurdere Røstmodellen i 2015 og 2016. Det må antas at Røstmodellen innebærer nye tilnærminger som er av prinsipiell nasjonal interesse. En rekke sider ved det videre arbeid kan ha stor overføringsverdi til andre kommuner i tilsvarende situasjoner. Det gjelder de nærmere analyser av forsterknings- og samarbeidsbehovet, som innebærer en konkretisering av en lokal minimumsforvaltning og kritiske oppgaver som bør legges til vertskommunen. En særlig interesse knytter seg nok til organisering og styring av det interkommunale samarbeidet og framtidig finansieringsløsning for kommuner som velger organisering etter Røstmodellens prinsipper.

I tillegg kan det pekes på andre viktige læringspunkter knyttet til regulering og avtalestruktur, utvidet IKT-samarbeid og digital tjenesteutvikling, framtidens primærhelsetjeneste for «mikrokommuner», framtidig beredskapsordning etc.

Intensjonsavtalen med Røst innebærer mye positiv læring for Bodø kommune som er av strategisk interesse. Følgende kan trekkes fram: (det som står i klamme er henvisninger til samfunnsplanen).

1. Konkrete næringspolitiske initiativ innenfor prioriterte områder som fiskeri, reiseliv og petroleumsrelaterte aktiviteter (sammen skaper vi det næringsmessige tyngdepunktet i nord.)
2. Samarbeid om beredskap og samfunnssikkerhet (sikkerhets – og beredskapshovedstaden).
3. Aktiv og innovativ holdning til nye oppgaver til større kommuner og hvilke konsekvenser dette har for «mikrokommunen» og vertskommunesamarbeidet (premissgiver med omstrukturering i offentlig sektor og posisjonering i forbindelse med nordområdesatsingen).
4. Utprøving av nye former for regional – distriktpolitiske virkemidler i kommunal regi. Dette gir læring i å utvikle by og land (skal Bodø bli en attraktiv hovedstad i nord må by og land fungere på en tilfredsstillende måte i sin daglige drift og i forhold til folks daglige behov.)
5. Bodø kommune skal ha en effektiv og kostnadsbesparende tjenesteproduksjon. Søknaden om å bli nasjonal modellkommune må derfor inneholde forutsetninger om at det skal utvikles finansieringsordninger som sikrer at Bodø får kompensert sine kostnader med å drive tjenesteproduksjon på Røst, inkludert digital fusjon, utvikling av tilbudsdokument og prosjektlederkapasitet.

Intensjonsavtalen beskriver et felles mål om at Bodø og Røst gjennom en innovativ prosess skal utvikle en lokalt tilpasset forvaltningsmodell for Røst som bidrar til kommunereformens mål om gode og likeverdige tjenester til innbyggerne, helhetlig og samordnet samfunnsutvikling, bærekraftig og økonomisk robuste kommuner og styrket lokaldemokrati.

På bakgrunn av dette felles mål skal det søkes om modellkommunestatus på utprøving og dokumentasjon av Røstmodellens egenskaper, herunder langsiktig finansieringsløsning for kommuner som innfører denne type kommuneforvaltning. Røst sin grunnorganisasjon må forsterkes

og Røst kommune må lykkes med å utvikle et sterkere og mer forpliktende interkommunalt samarbeid.

Utgangspunktet til regjeringen er at de ønsker større og mer robuste kommuner, men at man innser at på grunn av ekstreme avstandsulemper m.m. bør det utformes en lovparagraf som pålegger enkelte kommuner vertskommunesamarbeid. Imidlertid er det ikke på nåværende tidspunkt formulert noen ambisjoner fra regjeringen om å forsterke grunnorganisasjonen til såkalte mikrokommuner gjennom overføringssystemet og frie inntekter. Det er heller ikke beskrevet egne nasjonale prosjektmidler i forbindelse med slike kommuner.

Røst kommune er i dag på Robek-lista. En antar derfor at kommunen pr. i dag ikke har midler til å kjøpe vertskommunetjenester fra Bodø kommune etter det ambisjonsnivå som intensjonsavtalen legger opp til.

En iverksettelse av denne intensjonsavtalen med digital fusjon og felles infrastruktur som første tiltak (innen 1.sept) forutsetter dermed positive signaler fra departementet på søknaden om modellforsøk som skal sendes inn før sommeren.

Bodø kommune er i gang med nabopraten om kommunereformen med omkringliggende kommuner (Beiarn, Fauske, Gildeskål, Hamarøy, Meløy, Rødøy, Røst, Saltdal, Steigen, Sørfold, Tysfjord og Værøy). I møte med Værøy den 27. mars 2015 var Røstmodellen et av flere tema. Værøy kommune ønsker å vurdere mer samarbeid med Bodø, eventuelt vertskommunesamarbeid. Værøy kommune er på mange måter i samme situasjon som Røst med ekstreme avstandsulemper m.m., dog med noe bedre befolkningsutvikling og økonomisk situasjon. En bør derfor tilby Værøy å være med felles søknad om modellforsøk i samarbeid med Røst og Bodø.

I intensjonsavtalen legges det også opp til at søknaden om modellforsøk skal avklare om kommuner som velger Røstmodellen kvalifiserer for reform – og engangsstøtte etter samme prinsipper som kommuner som slår seg sammen.

Modell for dekning av engangskostnader i reformperioden (kroner).

Antall kommuner og innbyggere i sammenslåingen	0-19 999 innbyggere	20- 49 999 innbyggere	50- 99 999 innbyggere	Over 100 000 innbyggere
2 kommuner	20 000 000	25 000 000	30 000 000	35 000 000
3 kommuner	30 000 000	35 000 000	40 000 000	45 000 000
4 kommuner	40 000 000	45 000 000	50 000 000	55 000 000
5 eller flere kommuner	50 000 000	55 000 000	60 000 000	65 000 000

Modell for reformstøtte i reformperioden (kroner).

Antall innbyggere i sammenslåingen	Reformstøtte
0-14 999 innbyggere	5 mill.
15 000- 29 999 innbyggere	20 mill.
30 000- 49 999 innbyggere	25 mill.
Over 50 000 innbyggere	30 mill.

En antar at hvis man får gjennomslag for dette prinsippet må dette sees i sammenheng med hvor mange kommuner som eventuelt blir med for å etablere ny storkommune i Salten.

Konklusjon og anbefaling

Rådmannens vurderinger er at et utvidet samarbeid med Røst er viktig av strategiske årsaker, men dette forutsetter at Bodø kommune får kompensert sine reelle utgifter i forbindelse med dette fullt ut.

De samme vurderinger gjelder i forbindelse med et utvidet samarbeid med Værøy kommune, og en eventuell felles søknad om modellforsøk.

Rådmannen vil anbefale at intensjonsavtalen med Røst kommune om digital fusjon og samarbeid om utvikling av nye Røst kommune, godkjennes.

Rolf Kåre Jensen
Rådmann

Grete Kristoffersen
Utviklingssjef

Saksbehandler: Tom Solli

Trykte vedlegg:

Vedlegg

- 1 NIVI rapport 2015:1 Kommunereform på Røst.
- 2 Røst kommune - intensjonsavtale om digital fusjon og samarbeid om utvikling av nye Røst kommune.

<skal fylles ut>

Vennligst ikke slett noe etter denne linjen>